

Kirje

16.3.2026

VN/409/2026

VN/409/2026-OKM-20

Jakelussa mainittu

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto VNS 5/2025 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa asiakohdassa mainitusta valtioneuvoston selonteosta.

Lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa.

Alueiden kehittämisen toimeenpanoa ja rahoittamista koskeva lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2021. Eduskunnalle laaditun selonteon tarkoituksena on arvioida ja kuvata alueiden kehittämisen ja sen lainsäädännön kokonaisuutta ja toimeenpanoa. Tarkasteltavina ovat Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 756/2021 (toimeenpanolaki) sekä Laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021 (rahoituslaki) sekä näitä täydentävät asetukset. Selonteossa arvioidaan alueiden kehittämisen järjestelmän ja rahoituksen toimivuutta ja vaikuttavuutta vuonna 2026 alkavan lainsäädännön uudistamisen pohjaksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osallistunut selontekotyöhön ja katsoo, että työstä muodostunut selonteko kattaa sille asetetut tavoitteet. Ministeriö yhtyy selonteossa tehtyyn arvioon säätelyn asianmukaisuudesta ja toimivuudesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää selonteossa huomiota seuraaviin toimeenpanolain näkökulmiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Aluekehittämisen kansallinen strateginen suunnittelu perustuu kansallisella tasolla hallituskausittain laadittavaan valtioneuvoston aluekehittämispäätökseen. Aluekehittämispäätöksellä pyritään sovittamaan yhteen kansallisia ja alueellisia keskeisiä kehittämistoimia. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että entistä tiiviimpi kytkeä ylihallituskautiseen politiikkaan päätöksentekoon ja joustavuus vastata toimintaympäristön muutoksiin lisäisi päätöksen vaikuttavuutta.

Tarve EU-ohjelmatyön ja kansallisen kehittämisen yhteensovittamiseen korostuu jatkossa entisestään resurssien vähetessä tulevalla ohjelmakaudella vuodesta 2028 lähtien. Kumppanuuden merkitys kansallisella ja alueellisella tasolla painottuu tulevalla ohjelmakaudella entisestään. Samoin kuin tulosperusteisuuden merkitys, jossa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saadut hyvät kokemukset ja kriittisyys puutteille ovat tärkeitä tulevan EU-ohjelmakauden kansallisessa ja alueellisessa NRP-kumppanuussuunnitelmavalmistuksessa.

Alueidenkehittämislain mukaiset aluekehittämiskeskustelut ovat vahvistavat aluekehittämiseen osallistuvien ministeriöiden keskinäistä valtioneuvostoyhteistyötä sekä alueiden sisäistä ja niiden välistä vuoropuhelua. Aluekehittämiskeskusteluprosessin kehittämisessä on syytä huomioida erityisesti alueiden välisen yhteistyön lisäämistarpeet sekä vaikuttavuuden lisäämisen ja hallinnollisen taakan vähentämisen näkökulmat. Tämä on todettu selonteossa hyvin: Keskeisenä kehittämisen kohteena jatkossa tunnistetaan yliaalueellisen yhteistyön lisääminen edelleen suhteessa maakuntakohtaisiin valmisteluihin.

Alueiden uudistamisen neuvottelukuntatyössä vaikuttavuutta on kehitetty nykyisten säädösten puitteissa kiinnittämällä huomiota kytkeytymiseen poliittiseen päätöksentekoon. Tämä tuodaan hyvin selonteossa esiin, mutta osin käsiteltävien teemojen päällekkäisyys kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmätyössä olisi vielä hyvä jatkokehittämisen kohde vaikuttavuuden vahvistamiseksi ja hallinnon tehostamiseksi.

Rahoituslain näkökulmasta lainsäädännössä asetettiin laajemmin käyttöön otettavaksi EU:n yksinkertaistetut kustannusmallit osana tukimenettelyä. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että kustannusmallien parhaimpana vaikutuksena on ollut se, että viranomaisten hallinnollinen taakka on vähentynyt hankehallinnointi helpottunut. Mallit ovat virtaviivaistaneet maksatushenkilöstön työtä ja sujuvoittaneet muuta hankehallintoa.

Rahoituksen priorisoinnin ja vaikuttavuuden vaatimukset tulevat kasvamaan tulevalla EU-ohjelmakaudella. Myös kilpailu rahoituksesta tulee kovenemaan. EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan kohdistuu voimakkaita uudistuspaineita, kun monet uudet haasteet, kuten turvallisuus, asuminen, Ukrainan sota, ilmastonmuutos tarvitsevat rahoitusta entistä enemmän. Jatkossa on tarkasteltava vahvemmin EU-rahoituksen roolia osana aluekehittämisen koordinaatiota ja kansallisen aluekehittämisen painopisteiden toteuttajana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei yhdy selonteon näkemykseen (s. 126), jonka mukaan osaamisen kehittämisen osalta rakennerahasto-ohjelma (2021–2027) on tukenut toimia, jotka usein kuuluisivat oppilaitosten normaalin toiminnan piiriin. Ohjelmat ovat tukeneet asiakaslähtöisiä ja tarvelähtöisiä ratkaisuja edistäviä toimia, jotka täydentävät ja monipuolistavat oppilaitosten normaalia toimintaa, eivät korvaa niitä. Lisäksi, rakennerahasto-ohjelmalla on oma arviointiprosessinsa, jossa ohjelman tuloksellisuutta analysoidaan. Ohjelma-arviointi on vielä kesken, koska ohjelman toimeenpanokin on vielä kesken. Osaamisen kehittämisen hankkeissa on pysytty erinomaisesti rakentamaan vaikuttavia kokonaisuuksia, jossa etenkin valtakunnallisella Euroopan sosiaalirahaston toiminnalla on pystytty tekemään oppilaitoksissa esimerkiksi jatkuvassa oppimisessa sellaisia toimia, jotka eivät ole oppilaitosten normaalia toimintaa vaan on kehitetty merkittävästi uusia rakenteita ja toimintamalleja sekä vahvistettu toimijoiden välisiä verkostoja. Aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan lainsäädäntö on antanut toimivan pohjan toteuttaa kilpailukyvyyn, työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen toimenpiteitä, mutta edistyksestä huolimatta

työttömyyden, osaamisvajeen, työvoimapulan ja köyhyyden torjunta ovat edelleen ensisijaisia parannuskohteita kansallisesti ja koko EU:ssa.

Kansliapäällikkö

Heidi Backman

Neuvotteleva virkamies

Merja Niemi

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman